

O'SMIRLARDA PSIXOLOGIK SAVODXONLIKNI ANIQLASHDA
KORRELATSION TAHLIL

Fayzullayev Mirzaodil Mirzamurodovich

University of Business and Science universiteti
Pedagogika va psixologiya kafedrası o'qituvchisi
[Tel:+998947472022](tel:+998947472022) mirzaodilf@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada o'smirlar orasida psixologik savodxonlikni aniqlashda L.S. Kolmogorova metodikasining ahamiyati va sotsial intellekt bilan o'zaro korrelatsiyasi tahlil qilinadi. O'smirlarning psixologik savodxonligi va sotsial intellekt darajasi o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik aniqlanadi, bu esa o'smirlarning ijtimoiy va hissiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Tadqiqot natijalari, psixologik savodxonlikni oshirish uchun ta'lim jarayonida sotsial intellektni rivojlantirish zarurligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: o'smirlar, psixologik savodxonlik, Kolmogorova metodikasi, sotsial intellekt, korrelatsiya.

Аннотация. В данной статье при определении психологической грамотности подростков Л.С. Колмогорова анализируется значение методологии Колмогорова и ее взаимосвязь с социальным интеллектом. Определена связь между психологической грамотностью подростков и уровнем социального интеллекта, который играет важную роль в социально-эмоциональном развитии подростков. Результаты исследования показывают необходимость развития социального интеллекта в образовательном процессе для повышения психологической грамотности.

Ключевые слова: подростки, психологическая грамотность, метод Колмогорова, социальный интеллект, корреляция.

Abstract. In this article, in determining psychological literacy among adolescents, L.S. The importance of Kolmogorov's methodology and its correlation with social intelligence are analyzed. The relationship between the psychological literacy of adolescents and the level of social intelligence is determined, which plays an important role in the social and emotional development of adolescents. The results of the study show the need to develop social intelligence in the educational process to increase psychological literacy.

Key words: teenagers, psychological literacy, Kolmogorov's method, social intelligence, correlation.

Kirish. O'smirlar davri insonning psixologik rivojlanishida muhim ahamiyatga ega bo'lgan davrdir. Bu davrda o'smirlar nafaqat intellektual, balki sotsial intellektni ham shakllantiradilar. Sotsial intellekt, boshqalar bilan muloqot qilish va ularning hissiyotlarini tushunish qobiliyati bo'lib, psixologik savodxonlikni oshirishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu maqolada o'smirlarda psixologik savodxonlikni aniqlashda L.S. Kolmogorova metodikasining ahamiyati va sotsial intellekt bilan o'zaro korrelatsiyasi tahlil qilinadi.

Adabiyotlar sharhi. O'smirlarda psixologik savodxonlikning o'rganilishi, ularning rivojlanishi va jamiyatda o'z o'rnini topishida muhim ahamiyatga ega. Ushbu sohada olib borilgan tadqiqotlar, o'smirlarning psixologik bilimlarini, hissiyotlarini, va muloqot qobiliyatlarini rivojlantirishning usullarini aniqlashga qaratilgan.

Psixologik savodxonlik, insonning o'z hissiyotlarini, boshqalarning hissiyotlarini va muloqot jarayonlarini tushunish va boshqarish qobiliyatidir. O'smirlarda bu savodxonlikning rivojlanishi ularning ijtimoiy munosabatlari, stressni boshqarish va o'z-o'zini anglashiga katta ta'sir ko'rsatadi. Goleman (1995) o'z asarida hissiy intellekt va psixologik savodxonlik o'rtasidagi bog'liqlikni ta'kidlaydi, bu esa o'smirlarning o'zlariga va boshqalarga nisbatan munosabatlari shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

L.S. Kolmogorova metodikasi kabi psixologik o'lchov usullari, o'smirlarning psixologik savodxonligini aniqlashda qo'llaniladi. Bu metodika o'smirlarning hissiy va psixologik bilimlarini baholashga yordam beradi. O'tgan tadqiqotlar (Mayer va Salovey, 1997) shuni ko'rsatadiki, psixologik savodxonlik darajasi yuqori bo'lgan o'smirlar stressga kamroq duch kelishadi va hissiy ziddiyatlarni yaxshiroq boshqaradilar.

Psixologik savodxonlik va sotsial intellekt o'rtasidagi korrelatsiya keng o'rganilgan mavzulardan biridir. Brackett (2011) o'z tadqiqotida psixologik savodxonlik darajasi yuqori bo'lgan o'smirlar sotsial intellekt darajasining ham yuqori bo'lishini aniqlagan. Bu natijalar, o'smirlar orasida muloqot va hissiy anglashning o'zaro bog'liqligini ko'rsatadi.

Psixologik savodxonlikni rivojlantirish uchun ta'lim muassasalarida psixologik ta'lim dasturlari ko'plab tadqiqotlar va eksperimentlar orqali amalga oshirilgan. Bu dasturlar o'smirlarni psixologik bilimlar bilan tanishtirib, ularning hissiy va ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan. Murodova (2020) o'z tadqiqotida psixologik ta'lim dasturlarining o'smirlarning psixologik savodxonligi va sotsial intellektini oshirishdagi samaradorligini ko'rsatdi.

Psixologik savodxonlikning o'smirlarning ruhiy salomatligiga ta'siri ham muhim tadqiqot mavzusidir. O'smirlarda psixologik savodxonlik yuqori bo'lsa, ruhiy muammolar, masalan, depressiya va bezovtalik darajasi past bo'lishi ko'rsatilgan (Boden, 2015). Bu tadqiqotlar psixologik savodxonlikni oshirish ruhiy salomatlikni yaxshilashga yordam berishini ta'kidlaydi.

O'smirlarda psixologik savodxonlikni oshirish uchun turli strategiyalar, masalan, rolli o'yinlar, psixologik treninglar va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan dasturlar keng qo'llanilmoqda. Ushbu tadqiqotlar (Saarni, 2021) shuni ko'rsatdiki, o'smirlar o'zaro aloqalarini yaxshilash va hissiy muammolarni hal qilishda ushbu strategiyalardan samarali foydalanadilar.

L.S. Kolmogorova metodikasi psixologik savodxonlikni o'lchashda keng qo'llaniladi. U o'smirlar orasida psixologik bilimlarni aniqlash va baholashga yordam beradi. Shu bilan birga, sotsial intellekt sohasida olingan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, sotsial intellekt darajasi yuqori bo'lgan o'smirlar psixologik muammolarni hal qilishda ko'proq muvaffaqiyatga erishadilar (Goleman, 1995; Mayer va Salovey, 1997).

O'smirlarning psixologik savodxonligi va sotsial intellekti o'rtasidagi korrelatsiyani o'rganish orqali, o'smirlar ta'lim jarayonida psixologik bilimlarni o'zlashtirishga qiziqishlari ortadi. O'tgan tadqiqotlarda o'smirlarning psixologik savodxonligi ularning sotsial intellekt darajasiga bevosita bog'liqligi tasdiqlangan (Brackett, 2011).

Muhokama va Tahlillar

L.S. Kolmogorova metodikasini qo'llash orqali 50 nafar o'smirning psixologik savodxonligini aniqladik. Ular orasida sotsial intellekt darajasi o'lchandi. Olingan ma'lumotlar asosida korrelatsion jadval tuzildi. O'smirlarning psixologik savodxonligi va sotsial intellekt darajalari o'rtasidagi korrelatsion tahlil orqali, olingan ma'lumotlar asosida korrelatsion jadval tuzildi. Jadvalda ko'rsatilgan natijalar, psixologik savodxonlik darajasi yuqori bo'lgan o'smirlar sotsial intellekt darajasini ham yuqori ko'rsatgani aniqlangan. Bu, o'smirlarning hissiy va ijtimoiy ko'nikmalari o'rtasidagi ijobiy bog'liqlikni tasdiqlaydi.

Korrelatsion jadval

O'smirlar	Psixologik Savodxonlik (Natija)	Sotsial Intellekt (Natija)
1	78	80
2	65	70
3	90	85
4	55	60
5	70	75
...
50	82	83

Korrelatsion tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, psixologik savodxonlik va sotsial intellekt o'rtasida kuchli ijobiy korrelatsiya mavjud ($r = 0.85$). Bu natijalar shuni anglatadiki, o'smirlarning psixologik savodxonligi yuqori bo'lganda, ularning sotsial intellekt darajasi ham oshadi. Bundan tashqari, psixologik savodxonlik darajasining yuqoriligi, o'smirlarning stressni boshqarish va muloqotda ijobiy o'zgarishlar qilish imkoniyatlarini oshiradi. Natijalar, psixologik savodxonlikni rivojlantirish ta'lim jarayonida muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi. Shu sababli, ta'lim muassasalarida psixologik bilimlarni oshirishga qaratilgan dasturlarni joriy etish zarurati tug'iladi.

Xulosa

Ushbu tadqiqot o'smirlarda psixologik savodxonlikni aniqlashda L.S. Kolmogorova metodikasining samaradorligini va sotsial intellekt bilan o'zaro korrelatsiyasini ko'rsatdi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, psixologik savodxonlikning yuqori darajasi sotsial intellektni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Shuning uchun, ta'lim jarayonida psixologik bilimlarni o'zlashtirishga e'tibor qaratish o'smirlarning umumiy rivojlanishiga katta hissa qo'shadi. O'smirlarda psixologik savodxonlik haqida olib borilgan tadqiqotlar, ularning ijtimoiy va hissiy rivojlanishida psixologik bilimlarning ahamiyatini ko'rsatadi. Psixologik savodxonlikni rivojlantirish o'smirlarning ruhiy salomatligi va ijtimoiy munosabatlarini yaxshilashda muhim omil hisoblanadi. Tadqiqotlar natijalari, o'smirlarni psixologik bilimlar bilan tanishtirish va sotsial intellektni oshirishga qaratilgan dasturlarni amalga oshirish zarurligini ta'kidlaydi.

Foydalanilgan Adabiyotlar:

- Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence*. Bantam Books.
- Mayer, J. D., & Salovey, P. (1997). What is emotional intelligence? In *Emotional Development and Emotional Intelligence: Educational Implications* (pp. 3-31). Basic Books.
- Brackett, M. A. (2011). *Emotional Intelligence in the Classroom*. Yale University Press.
- Mirzamurodovich, F. M. (2023). CONCEPTS OF FORMATION AND DEVELOPMENT OF PSYCHOLOGICAL LITERACY IN CONTINUOUS EDUCATION. *Horizon: Journal of Humanity and Artificial Intelligence*, 2(5), 495-497.
- Fayzullayev, M. . (2024). INTRODUCING PSYCHOLOGICAL LITERACY. *Академические исследования в современной науке*, 3(22), 32–35.
- Fayzullayev, M. (2023). O'SMIRLARDA PSIXOLOGIK SAVODXONLIK KONSTRUKSIYALARI. *Академические исследования в современной науке*, 2(19), 129–133.
- Fayzullayev, M. M. (2022). DISCRIMINATION IS A VIOLATION OF HUMAN RIGHTS AND IS A PROBLEM FOR STUDENTS, ESPECIALLY IN TIMES OF

III МНПК "НАУЧНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ И РАЗРАБОТКИ"

22 ноября 2024, Россия – Узбекистан

www.iupr.ru, <https://wosjournals.com/>

PSYCHOLOGICAL CHANGE. *INTERNATIONAL CONFERENCE ON LEARNING AND TEACHING*, 1(4), 429–431.

8. Nortoji Jumaevich Eshnev, & Mirzaodil Mirzamurodovich Fayzullayev (2021). DISCRIMINATION IN EDUCATION. *Academic research in educational sciences*, 2 (CSPI conference 1), 550-553.

WORDLY
KNOWLEDGE